

A Magyar Szlengszótár megjelenése kapcsán Parti Nagy Lajos íróval és Kövecses Zoltánnal, a könyv szerkesztőjével beszélgettek

<http://parti-nagy.irolap.hu/hu/a-magyar-szlengszotar-megjelenese-kapcsan-parti-nagy-lajos-iroval-es-kovecses-zoltannal-a-konyv-szer>

Forrás:

Gondolat-Jel, Kossuth Rádió, 1999. január 24.

Parti Nagy Lajos: Amit én vártam volna a kötetből, hogy megkíméli az embert attól, hogy 6-7-féle szótárban lapozgasson, amikor egy szónak, egy szlengszónak az eredetéről, a kicsit konkrétabban vett előfordulási helyeiről keres valamit, hogy azt gondoltam, hogy egy az Akadémiai Kiadónál megjelent szótárban ezt mind megtalálom.

A szleng lényegét mindenki ismeri, tudni véli, de a meghatározásától azért a többség vonakodik. Az Akadémiai Kiadónál megjelent egy karcsú kötetecske, a Magyar Szlengszótár, amelyet Kövecses Zoltán, az ELTE Amerikanisztikai Tanszékének tanára állított össze. Az a legjobb benne, hogy bármelyik lapnál ütjük is fel, rögtön bele lehet kötni. Eddig ilyen akadémiai szótár nem volt, léteznek azonban kiváló gyűjtemények, amelyekre az említett munka is alapozott. A szlengszótár szerkesztőjével, Kövecses Zoltánnal Győri László készítette interjút.

Győri László: A szleng a nyelvi norma alatti beszédre teget mutatja meg, ha ugyan tudja valaki, hogy mi a nyelvi norma, meg hogy mi van annak alatta. A szleng a legváltozóbb, a legtűnékenyebb, a leggyorsabban elavuló része a nyelvnek.

Kövecses Zoltán: Igen, azt hiszem, hogy ez a szleng bizonyos rétegének az egyik jellemzője, hogy hogyan változik. Én például mondjuk 20 vagy 30 évvel ezelőtt emlékszem arra a szóra, hogy stór, én ezt nagyon használtam, akkor valami olyasmit jelentett, hogy kitűnő, nagyon jó. Ma már, gondolom, ezt nem sokan ismernék föl, hanem sokkal inkább a király, vagy a baba, vagy a baró, meg ezeket a szavakat használnák. Igyekszem többé-kevésbé módszeresen eldönteni, hogy mik azok a szlengszavak, amelyek ma kurrenssek. Az egyetemi hallgatóknak a listáit megnézem minden évben, és azok a szavak, amelyek egyik évről a másikra, esetleg 2-3 évnél távolabban megmaradnak, azok bekerülnek a szótárba; ez az egyik módszer. A másik módszer az, hogy mielőtt fölveszek egy-egy szót, legalább öt embert megkérdezek arról, hogy, hogy ismeri-e ezeket a szavakat, és hogyha az ötből legalább három azt mondja, hogy igen, akkor jöhet.

GyL: Összehasonlítottam ezt a szlengszótárt különböző nyelvi szlengszótárakkal, van például a Klett Kiadónak egy csodálatos német szlengszótára - az természetesen terjedelemben egészen más -, és van egy amerikai szlengszótár is otthon, és azon töprengtem, hogy tulajdonképpen mi is a szleng, mert a magyarban inkább a jassz kifejezések jelennek meg.

KZ: ... a téma azt is mondani, hogy a szlenget mindenki ismeri, de senki nem tudja definiálni. Azt hiszem, hogy jogos azt állítani, amit én állítok, hogy az eddig használt definíciók többé-kevésbé részleges definíciói a szlengnek, egyik sem ad teljes definíciót. Én úgy érzem, hogy az a szlengfelfogás, amivel én dolgozom, talán kissé nagyképűnek hangozhat ezt mondani, de talán a legteljesebb. Én azt állítom, hogy a szleng egy olyan nyelvváltozat, amelynek a

beszélői megkülönböztetik magukat egy kultúra fő áramvonalától, a kultúrának az uralkodó nyelvi változatától és az általa képviselt kulturális, társadalmi értékektől.

GyL: Összevetve a külföldi szlengszótárakkal, ami az én számomra, az én szememben feltűnő hiányosság, az az, hogy nem tudom, hogy milyen eredetű egy-egy szó, ami például a németben, a kitűnő német szlengszótárban benne van, és egészen pontosan etimologizál is. Ezek a szempontok nem merültek föl, ezek speciálisan német, vagy külföldi szótárszerkesztési elvek, esetleg nem fért bele, tehát terjedelmi okokból maradt ki, vagy tudatosan rekesztette ki ezeket a dolgokat?

KZ: Én a történelmi aspektusra abszolút semmi hangsúlyt tudatosan nem fektettem. Azért nem fektettem, mert nem vagyok nyelvtörténész, és a szlengből sem ez a dolog és általában a nyelvből sem ez a dolog érdekel. Engem sokkal inkább érdekel a nyelv és a kogníció, a nyelv és a gondolkodás kapcsolata, és ebből a szempontból érdekes terület számomra a szleng. A németek... érdekes módon ők a történelmi nyelvészet kialakítói is, és nem lep meg, hogy szlengszótáraik is historizálni igyekeznek a szlenget. Ez különben az angolszász nyelvirodalomban is megtalálható, de ez egy külön műfajt képvisel a lexikográfiában, és engem nem ez a része érdekel.

Parti Nagy Lajos: Amit én vártam volna tőle, az például az, hogy megkíméli az embert attól, hogy 6-7-féle szótárban lapozgasson, amikor egy szónak, egy szlengszónak az eredetéről, a kicsit konkrétan vett előfordulási helyeiről keres valamit, hogy azt gondoltam, hogy egy, az Akadémiai Kiadónál megjelent szótárban ezt mind megtalálom. Na most hát ezt még mindig nem találom meg, tehát az ember, ha valamit keres, akkor továbbra is a Fazekas István könyvének, kiskönyvének a szószerkezetében lapozgat, vagy a Zolnai-Gedényi-féle gyűjtésben lapozgat, vagy a Baka Doma-könyvben, azt én történelmi értelemben tájékozottnak..., és hát össze is hasonlítottam kicsit, szóval abban több minden van, mint ebben. Ebben viszont van egy csomó olyasmi, amit azok a szótárak természetesen nem vettek föl, ez az ún. mai magyar része az anyagnak, ami ha akarom, köznyelv, ha akarom, szleng. Természetesen nagyon nehéz ezeket a határokat kitapogatni. Ebben a mai rétegben én azt gondolom, hogy meglehetősen engedékeny volt a könyv, ez nem baj. Sokkal engedékenyebb lehetett volna szerintem az avultságoknak a bevitelénél, tehát a történelmi anyagnál, s amit én nem igazán értek, de hát ez is tényleg konvenció kérdése, hogy miért van szükség arra, hogy 9-, vagy 8- vagy 9-féle minősítéssel lássuk el ezeket az a szavakat, hogy durva, meg tabu, meg hogy humoros, meg hogy általános, meg hogy bizalmas, meg hogy bizalmasabb. Azt gondolom, hogy ez túlcímkezés a szóanyagnak, főleg pontosítása a szóanyagnak, és olykor nagyon vicces tud lenni. Egy picit a számomra komolytalanná is teszi a szótárt, amikor a magyar nyelv ominózus négybetűs szavai rendre a tabu kategóriába kerülnek. Természetesen a 'fasz' szó is a tabu kategóriába kerül minden egyes előfordulási helyén, ott is, ahol például a 'faszolni' szó vétetik be a szlengszótárba, ami...

GyL: Ami a német 'fassen'...

PNL: A német 'fassen'-ből származik, tehát ez vagy nagyon számítógépes, vagy nagyon purgatori buzgalom, vicces és humoros, de több pont van a szövegben, ahol egyszerűen nem értem a különbséget, hogy mitől csak durva valami és mitől számít feltétlenül tabunak, de ez, azt hiszem, hogy nem a szűken értett szótárkészítést, hanem a nyelvhez való viszonyt, meg a nyelvhasználathoz való különböző attitűdöket, meg az iránta való elvárások különbözőségét jelzi.

GyL: Az Akadémiai Kiadónál megjelent Magyar Szlengszótárról beszélgetett a szerkesztő Kövecses Zoltánnal és Parti Nagy Lajos íróval Győri László.